

Polacy wobec epidemii koronawirusa pod koniec wakacji

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2022

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Stan epidemii obowiązywał w Polsce od 20 marca 2020 roku do 16 maja 2022. Od 28 marca 2022 roku, nie ma obowiązku izolacji i kwarantanny, a także noszenia maseczek (z wyjątkiem placówek medycznych). W czerwcu 2022, kiedy ostatnio pytaliśmy Polaków o obawy przed zakażeniem, były one najniższe w historii naszych badań. W sierpniowym sondażu, realizowanym pod koniec wakacji i u progu nowego roku szkolnego, powróciliśmy do tej problematyki, ponownie sondując osobiste obawy Polaków związane z zachorowaniem na SARS-CoV-2, ich stosunek do szczepień oraz oceny działań rządu mających na celu przeciwdziałanie tej epidemii.

OBAWY PRZED ZARAŻENIEM

W drugiej połowie sierpnia¹ obawy Polaków przed zakażeniem SARS-CoV-2 okazały się wyraźnie większe niż w czerwcu br. Wprawdzie nadal większość ankietowanych nie obawia się zakażenia wirusem (57%), jednak ponad dwie piąte (42%, wzrost o 12 punktów procentowych) żywi takie obawy. Przede wszystkim przybyło osób, które boją się zarażenia w stopniu umiarkowanym – liczba respondentów „trochę” obawiających się zachorowania wzrosła o 10 punktów procentowych, zaś „bardzo” bojących się zakażenia – o 2 punkty. Sierpniowe deklaracje okazały się bliższe rejestrowanym w marcu br. niż tym z późniejszych miesięcy.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (388) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

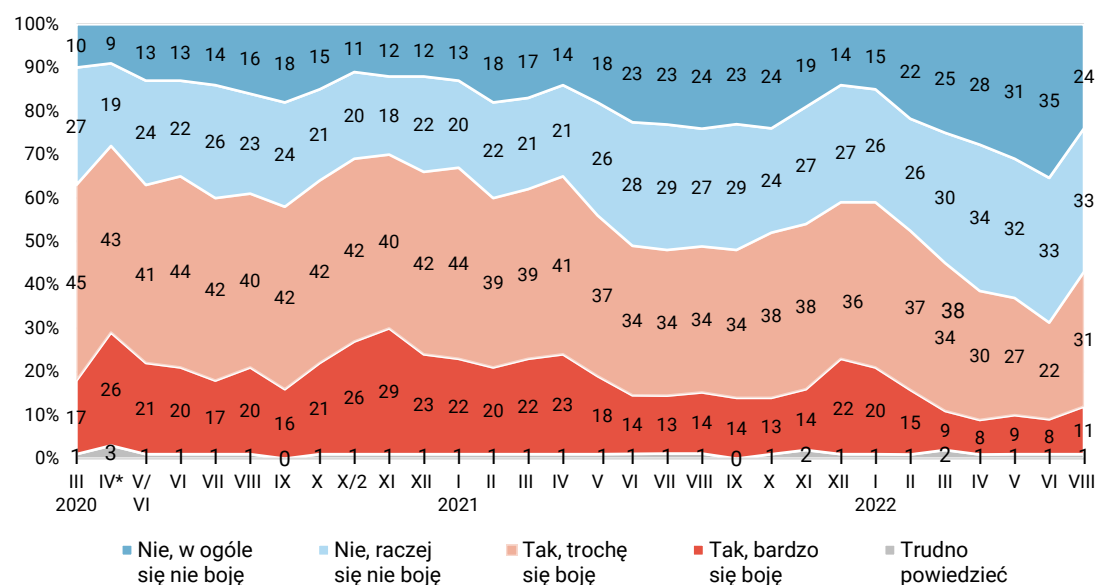
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 14 do 25 sierpnia 2022 roku na próbie liczącej 1043 osoby (w tym: 60,0% metodą CAPI, 23,3% – CATI i 16,7% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy Pan(i) osobiście boi się zarażenia koronawirusem?

* Badanie przeprowadzone w czasie lockdownu na próbie internautów

Zarażenia koronawirusem bardziej boją się kobiety (50%) niż mężczyźni (33%). Jednak deklarowane obawy zależą przede wszystkim od wieku. O ile wśród osób młodych – w wieku między 18 a 24 rokiem życia – zakażenia obawia się zaledwie co dziesiąty badany, o tyle wśród respondentów z grupy 65+ tego rodzaju obawy podziela ponad trzy piąte (62%).

TABELA 1

Wiek	Czy Pan(i) osobiście boi się zarażenia koronawirusem?		
	Tak, boję się	Nie, nie boję się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
18–24 lata	10	90	0
25–34	29	70	1
35–44	35	62	3
45–54	46	53	1
55–64	53	47	0
65 lat i więcej	62	36	2

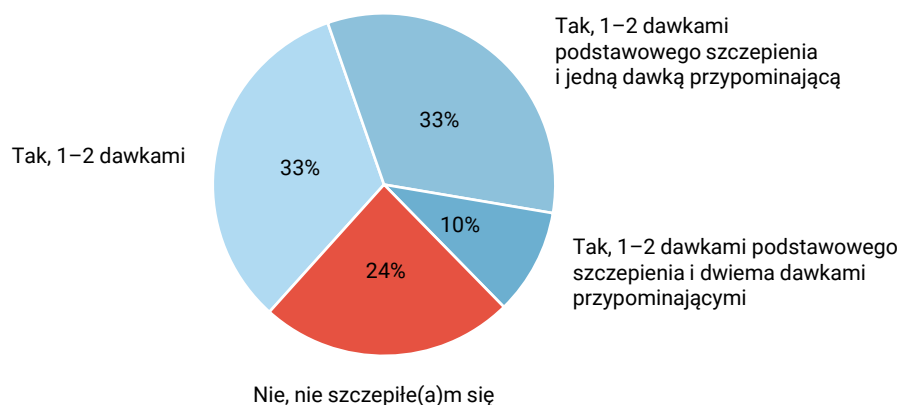
Poczucie zagrożenia zakażeniem SARS-CoV-2 jest obecnie tylko trochę silniejsze w miastach niż na wsi. Relatywnie najbardziej zakażenia obawiają się mieszkańcy małych (do 20 tys. ludności) i średnich (od 20 tys. do 100 tys.) miast – zob. tabelę aneksową 1. W większym stopniu deklarują je osoby słabiej wykształcone – z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym oraz badani oceniający własne warunki materialne jako złe. W grupach społeczno-zawodowych są to najczęściej emeryci, renciści oraz gospodynie domowe.

STOSUNEK DO SZCZEPIEŃ

Czy Polacy są zabezpieczeni lub chcą się zabezpieczyć przed zarażeniem, wobec spodziewanej jesiennej fali zachorowań? W sierpniu odsetek badanych deklarujących przyjęcie co najmniej jednej dawki podstawowego szczepienia przeciw COVID-19 wyniósł 76%, a więc zaledwie o 1 punkt procentowy więcej niż rejestrowaliśmy w lutym br., kiedy to ostatnio pytaliśmy ankietowanych o stosunek do szczepień i korzystanie z tej formy zabezpieczenia przed zachorowaniem i ciężkim przebiegiem choroby.

CBOS

RYS. 2. Czy szczepił(a) się Pan(i) przeciwko COVID-19?

Z deklaracji respondentów wynika, że co trzeci z nich jest zaszczepiony jedną lub dwiema dawkami tzw. podstawowymi (33%). Tylu samo ankietowanych, poza pełnym zaszczepieniem się, dodatkowo zabezpieczyło się przeciw infekcji SARS-CoV-2 przyjmując dawkę przypominającą szczepionki (33%), a dalsza jedna dziesiąta deklaruje, iż przyjęła także drugą dawkę przypominającą, zwaną też czwartą (10%). Należy w tym miejscu zaznaczyć, że druga dawka przypominająca szczepienia przeciw COVID-19, o którą tu pytamy, w okresie realizacji badania nie była dostępna dla wszystkich potencjalnie zainteresowanych i spełniających wymogi pierwszych dwóch lub trzech szczepień (w zależności od rodzaju szczepionki) i odpowiedniej karencji od przyjęcia ostatniej dawki. Dopiero od 22 lipca br. szczepić się nią mogły osoby w wieku między 60 a 79 rokiem życia, a od 17 sierpnia – pracownicy medyczni. Wcześniej szczepienie to dostępne było jedynie dla osób z grupy wiekowej 80+ oraz pacjentów z ciężkimi zaburzeniami odporności.

Najwyższe odsetki zaszczepionych notujemy wśród osób starszych, powyżej 65 roku życia (83%), przy czym prawie dwie trzecie badanych w tym wieku to osoby zaszczepione dodatkowo przynajmniej jedną dawką przypominającą (65%).

TABELA 2

Wiek	Czy szczepił(a) się Pan(i) przeciwko COVID-19?			
	Tak, 1–2 dawkami	Tak, 1–2 dawkami podstawowego szczepienia podstawowego i pierwszą dawką przypominającą	Tak, 1–2 dawkami podstawowego szczepienia podstawowego i dwiema dawkami przypominającymi	Nie, nie szczepiłem(a) się
w procentach				
18–24 lata	47	14	1	38
25–34	42	31	2	26
35–44	41	29	3	26
45–54	31	42	8	20
55–64	27	34	17	22
65 lat i więcej	18	40	25	17

Deklarowany stopień zaszczepienia wyraźnie różni się także w zależności od wielkości miejsca zamieszkania badanych – najwyższy deklarują mieszkańcy największych aglomeracji (powyżej 500 tys. – aż 95%) oraz dużych miast (od 100 tys. do 500 tys. – 81%), zdecydowanie najrzadziej zaszczepieni są mieszkańcy wsi. Odsetek respondentów, którzy przyjęli szczepionkę wynosi tu 68%, przy czym najliczniejszą grupę stanowią osoby, które zaszczepiły się co najwyżej pełną dawką szczepienia podstawowego (33%). Nieco ponad jedna piąta zaszczepiona jest dodatkowo pierwszą dawką przypominającą (28%), a tylko 7% do momentu realizacji badania przyjęło drugą dawką przypominającą. Dla porównania: wśród mieszkańców największych aglomeracji ten ostatni odsetek wynosi 21% (zob. tabelę aneksową 2).

Gotowości do zaszczepienia się dość wyraźnie sprzyja wyższy status społeczno-zawodowy i materialny badanych. Częściej niż inni szczepią się osoby z wyższym wykształceniem (81%), deklarujące dochody *per capita* powyżej 3000 zł (86%). Spośród grup społeczno-zawodowych najczęściej zaszczepieni są – obok emerytów i rencistów (po 82% deklarujących zaszczepienie się) – przedstawiciele kadry kierowniczej i samodzielni specjaliści (86%) oraz pracownicy administracyjno-biurowi (88%). Stosunek badanych do szczepienia się przeciw COVID-19 różni się także w zależności od poglądów politycznych. Wyraźnie więcej osób zaszczepionych notujemy wśród osób o lewicowych (82%) niż centrowych (78%) czy prawicowych (63%) przekonaniach politycznych.

Prawie jedna czwarta ankietowanych (24%) to osoby, które do tej pory nie szczepiły się przeciw COVID-19. Do tej kategorii najczęściej zaliczają się ludzie młodzi – w wieku między 18 a 24 rokiem życia (38%). Częściej niż inni niezaszczepieni są mieszkańcy wsi (32%), a także osoby słabo wykształcone (z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym – 29% oraz zasadniczym zawodowym – 27%), respondenci deklarujący najniższe dochody *per capita* (do 1500 zł – 33%) i oceniający własną sytuację materialną jako złą (34%). Spośród grup społeczno-zawodowych najwyższy odsetek niezaszczepionych notujemy wśród osób bezrobotnych (45%) i w dalszej kolejności – robotników wykwalifikowanych (32%), pracowników usług (31%) oraz uczniów i studentów (32%).

Z poprzednich badań wiemy, że od grudnia ubiegłego roku osób w ogóle nieuszczepiających się ubywa już tylko nieznacznie. W grudniu 2021 roku do tej grupy zaliczało się 27% ogółu ankietowanych,

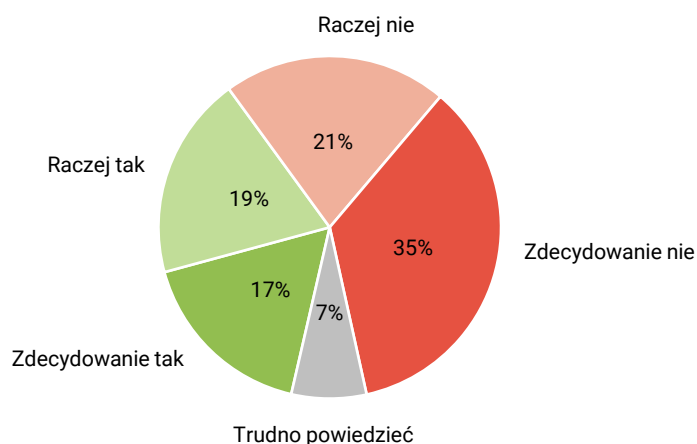
w lutym 2022 odsetek ten wynosił 25%. W ciągu kolejnych sześciu miesięcy zmniejszył się zaledwie o 1 punkt procentowy (do 24% w sierpniu). Przynajmniej na razie nic nie wskazuje na to, by osoby niezaszczepione miały w najbliższym czasie zmienić swój stosunek do tej formy profilaktyki zdrowotnej, jaką są szczepienia przeciw COVID-19.

Inaczej niż we wcześniejszych badaniach, w sierpniowym sondażu o chęć zaszczepienia się przeciw COVID-19 pytaliśmy nie tylko tych badanych, którzy do tej pory się nie zaszczepili, ale wszystkich respondentów – także tych zaszczepionych kolejnymi udostępnianymi pacjentom szczepionkami.

Zainteresowanie szczepieniami przeciw COVID-19 zadeklarowała nieco ponad jedna trzecia ogółu badanych (36%), przy czym prawie połowa tej grupy zdecydowanie wyraziła chęć zaszczepienia się (17% ogółu badanych).

CBOS

RYS. 3. Czy chciał(a)by Pan(i) zaszczepić się, „doszczepić” przeciwko COVID-19?

W ogromnej większości są to osoby, które już się szczepiły i gotowe są ponownie się zaszczepić w trosce o swoje bezpieczeństwo (98% badanych deklarujących chęć zaszczepienia się).

W największym stopniu zainteresowani przyjęciem kolejnej dawki szczepionki przeciw COVID-19 są respondenci, którzy już przyjęli dwie lub więcej dawek przypominających, a więc – jak można się domyślać na podstawie obowiązujących kryteriów uprawniających do drugiej lub kolejnej dawki przypominającej – głównie osoby najbardziej potrzebujące ochrony przed zachorowaniem i ciężkim przebiegiem infekcji, czyli będące w zaawansowanym wieku i w nie najlepszej kondycji zdrowotnej.

Zaszczepić się drugą dawką przypominającą chciałaby jednak także większość respondentów, którzy obok podstawowego szczepienia przyjęli także pierwszą dawkę przypominającą. W znacznie mniejszym stopniu zainteresowane kolejnymi szczepieniami okazały się natomiast osoby zaszczepione jedną lub dwiema dawkami podstawowego szczepienia, a więc w zależności od rodzaju szczepionki – w pełni zaszczepione lub też nie. Tylko nieco ponad jedna czwarta spośród nich (28%) deklaruje zamiar przyjęcia dawki uzupełniającej lub pierwszej przypominającej.

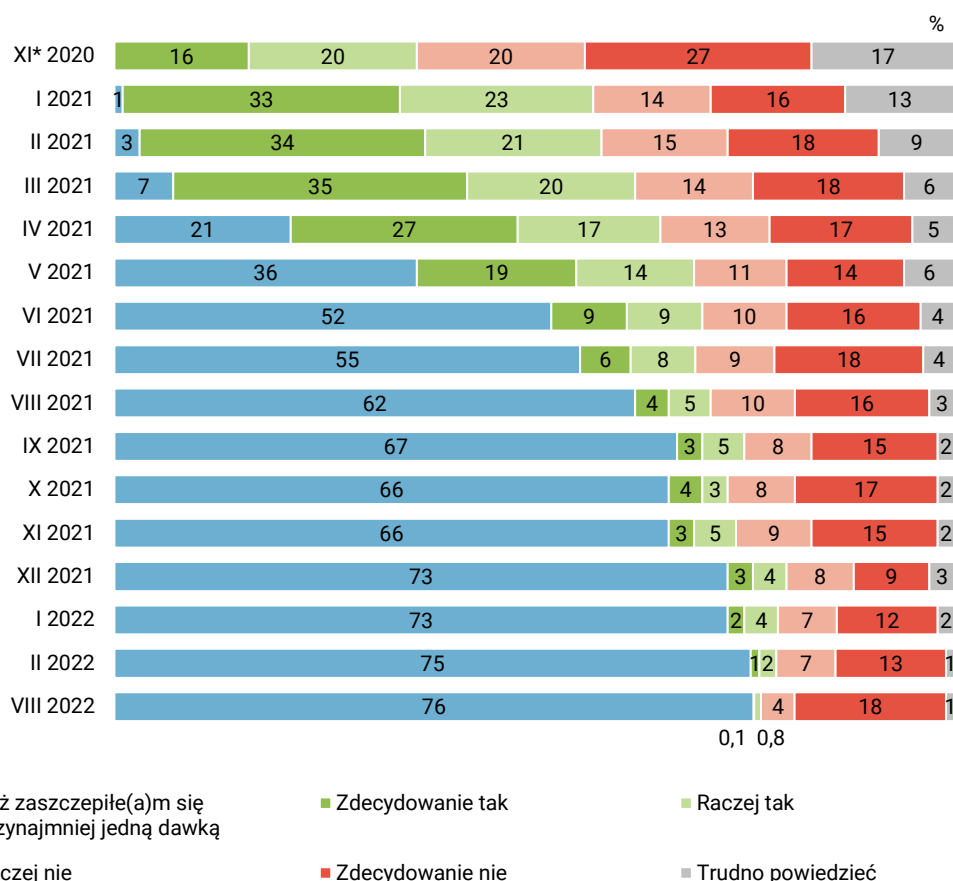
Tylko 3% ankietowanych, którzy dotychczas nie zaszczepili się, obecnie deklaruje taki zamiar. Ogromna większość niezaszczepionych jest jednak konsekwentna w swych decyzjach i nie zamierza się szczepić (95%). W skali ogółu badanych osoby niezaszczepione, ale chcące się zaszczepić, stanowią niespełna 1%.

TABELA 3

Czy szczepił(a) się Pan(i) przeciwko COVID-19?	Czy chciał(a)by Pan(i) zaszczepić się „doszczepić” przeciwko COVID-19		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak, 1–2 dawkami	28	63	9
Tak, 1–2 dawkami podstawowego szczepienia i jedną dawką przypominającą	59	34	7
Tak, 1–2 dawkami podstawowego szczepienia i dwiema dawkami przypominającymi	69	21	10
Nie, nie szczepiłem(a) się	3	95	2

CBOS

RYS. 4. Czy chciał(a)by Pan(i) zaszczepić się przeciw COVID-19?

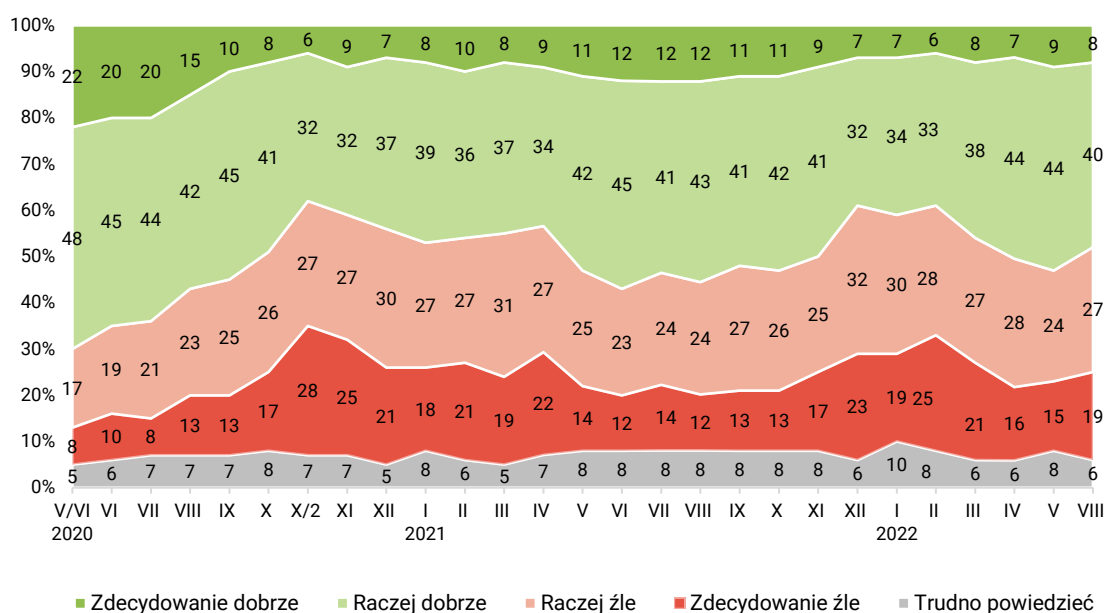
* W listopadzie 2020 r., gdy szczepionka przeciw COVID-19 nie była jeszcze dostępna, treść pytania była następująca: „Gdyby była dostępna szczepionka przeciw COVID-19, to czy zaszczepił(a)by się Pan(i) przeciw tej chorobie?”

OCENA POLITYKI RZĄDU WOBEC EPIDEMII

Pod koniec wakacji, u progu nowego roku szkolnego, a więc niedługo przed wzmożeniem liczby kontaktów społecznych i zwiększeniem możliwości zarażenia, poprosiliśmy badanych o ocenę działań rządu mających na celu walkę z epidemią koronawirusa w Polsce. Niespełna połowa respondentów (48%) pozytywnie zaopiniowała politykę rządu w tym zakresie, ale niewiele mniejszy odsetek ankietowanych (46%) wystawił jej negatywną notę.

CBOS

RYS. 5. Jak, ogólnie rzecz biorąc, ocenia Pan(i) działania rządu mające na celu walkę z epidemią koronawirusa w Polsce?

Od poprzedniego, majowego pomiaru zmniejszyła się liczba osób pozytywnie oceniających działania rządu w zakresie walki z epidemią koronawirusa (spadek o 5 punktów procentowych), a jednocześnie znacząco wzrósł odsetek negatywnych opinii w tej kwestii (wzrost o 7 punktów).

Działania rządu w walce z epidemią znacznie lepiej niż przeciętnie oceniają osoby o prawicowych poglądach politycznych (66%), biorące udział w praktykach religijnych co najmniej raz w tygodniu (63%), respondenci w wieku między 55 a 64 rokiem życia (55%) i starsi (od 65 lat – 62%). Pozytywne oceny działań rządu w związku z epidemią przeważają wśród mieszkańców wsi (51%), osób słabiej wykształconych – z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (53%), a zwłaszcza z wykształceniem zasadniczym zawodowym (58%), o średnich lub nieco niższych dochodach *per capita* (od 2000 do 3000 zł i od 1500 do 1999 – po 59%), oceniających swoje warunki materialne jako dobre (54%).

Natomiast najbardziej krytycznie o działaniach rządu wobec epidemii wypowiadają się respondenci o lewicowych poglądach politycznych (68%), niebiorący udziału w praktykach religijnych (71%) lub uczestniczący w nich sporadycznie (kilka razy w roku – 56%), ankietowani osiągający dochody *per capita* powyżej średniej (od 3000 do 4000 zł – 56% i powyżej 4000 zł – 59%), osoby w średnim wieku (między 35 a 44 rokiem życia – 56%), badani legitymujący się wyższym wykształceniem (55%), a także mieszkający w dużych miastach, liczących co najmniej 100 tys. mieszkańców (50%–51%). W grupach społeczno-zawodowych w największym stopniu politykę rządu w tym zakresie popierają renciści (66%) oraz emeryci (62%), zaś krytyczne zdanie mają o niej najczęściej osoby pracujące na własny rachunek (67%) oraz pracownicy usług (60%).

Zbliżający się koniec wakacji, liczniejsze codzienne kontakty społeczne, a zapewne także perspektywa zbliżającej się jesieni i pogorszenia pogody, sprawiły, że w drugiej połowie sierpnia Polacy bardziej obawiali się zakażenia SARS-CoV-2 niż na początku lata. W tym zakresie nastroje społeczne są bliższe początkowi wiosny. Ten wzrost obaw okazał się jednak umiarkowany i generalnie nadal większość ankietowanych nie obawia się zarażenia koronawirusem. Perspektywy walki z epidemią w oczach Polaków nie wyglądają jednak najlepiej, bowiem wzrostowi poczucia zagrożenia zakażeniem towarzyszy wyraźne pogorszenie się ocen działalności rządu w sferze polityki zdrowotnej i przeciwdziałania epidemii. W zakresie upowszechniania profilaktyki do połowy sierpnia w zasadzie niewiele się w Polsce zmieniło, podobna jak na początku roku okazała się liczba zaszczepionych co najmniej jedną dawką, tylko symbolicznie malał odsetek Polaków odrzucających możliwość szczepienia przeciwko SARS-CoV-2. Zdecydowana większość niezaszczepionych nadal nie zamierza się szczepić – w sierpniu tylko 3 na 100 spośród nich zadeklarowało chęć przyjęcia szczepionki. Jednak ci, którzy wcześniej się szczepili w znacznej mierze są zainteresowani kolejnymi szczepieniami przeciw COVID-19.

Opracowała

Agnieszka Cybulska